

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001332

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 24-04-2025

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Овсієнко Алла Сергіївна

2. Alla Ovsiienko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0905-9725

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 035 Філологія (Українська мова)

Дата захисту: 19-05-2023

Спеціальність за освітою: 015 «Професійна освіта (Документознавство)»

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 1262

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.31, 16.01.11

Тема дисертації:

1. Функціонально-стилістичний потенціал метафори в газетній періодиці початку XXI століття.
2. Functionally stylistic potential of metaphor in periodical newspapers at the beginning of the XXI century.

Реферат:

1. У дисертації комплексно, усебічно та в аспекті мовної динаміки схарактеризовано функційні вияви, стилістичні особливості та формальні ознаки метафор газетної періодики на початку XXI ст., зацентровано на призначенні цих мовних одиниць виконувати роль дієвого й компактного інструменту концептуалізації дійсності, слугувати продуктивним засобом збагачення мови. Переносно вжиті лексеми розглянуто в контексті тематичних особливостей досліджуваних текстів, що стало підґрунтям для вирішення, систематизації й опису їх у сфері економіки, військової справи, інформаційних технологій, медицини та виборів. Зазначено, що аналізовані вторинні номінації виконують важливу роль у наданні оцінних характеристик інформації про кредитну діяльність банків, інвестиційні операції, інфляційні процеси, підвищення тарифів, втрату грошей і купівельної спроможності населення, монетизацію субсидій, виділення коштів на утеплення житлових будинків та ін. Завдяки метафоризованим мовним одиницям військової

тематики, які реалізують міжстильові й міжтематичні переміщення, досягнуто експресивізації в публікаціях про воєнні дії, конфліктні ситуації, що відбуваються переважно між країнами в торговельній діяльності, питаннях митних угод, у сфері валютних операцій, інформації, рекламного бізнесу, брендів та ін. Окреслено корпус переносно вжитих лексем у сфері інформаційних технологій та медицини, з'ясовано їхні продуктивні моделі та специфіку вияву. Простежено, що метафори інформаційних технологій зазвичай реалізують інформативну та номінаційну функції й належать до нейтральної лексики. Натомість за вторинними номінаціями медичної тематики закріплено дещо інший комунікативно-прагматичний потенціал, крім того, часто вони наділені негативною оцінкою забарвленням. Наголошено на ролі метафор виборної тематики в реалізації авторських інтенцій і прагматичних настанов, чому сприяють переносно вжиті мовні одиниці, які стосуються спорту, військової справи, війни, театру, хвороб та ін. Докладний аналіз корпусу фактичного матеріалу дав змогу констатувати, що лексичні метафори виявляють певну спільність, яка полягає в передаванні переважно негативних характеристик осіб, їхніх емоційних і фізичних станів, чим засвідчено тяглість мовних тенденцій. Виявлено, що впродовж останнього часу значна частина аналізованих вторинних номінацій функціє в тематиці російсько-української війни часто з указівкою на низькі морально-етичні якості загарбників й слугує яскравим саркастичним засобом, який надає текстові додаткової експресії. Панорамності дослідження посприяло визначення граматичних ознак лексичних метафор, що стало основою для виділення переносно вжитих номінацій, часто представлених іменниками та меншою мірою дієсловами зазвичай разом із підпорядкованими їм іншими частиномовними класами слів, які виконують роль увиразнення та конкретизації й водночас дають змогу колоритніше передати ті чи ті особливості зображуваного об'єкта. З'ясовано, що використані в сучасних медійних текстах метафоризовані мовні одиниці не тільки яскраво, емоційно й експресивно інформують про щось, а й виявляють глибокий психологічний зміст. У публіцистичній палітрі початку XXI століття вони зазвичай розширюють свій зміст чи зазнають активізації внаслідок дії зовнішніх чинників. Наголошено, що проникнення метафоризованих лексем до журналістських текстів сприяє частковому стиранню меж між стилями сучасної української мови, вульгаризує мовлення й надає публікації відтінку неформального спілкування. Ключові слова: лексикон, номінація, вторинна номінація, переносне значення, семантичні зміни, сема, розширення значення, метафора, стилістична роль, корпус текстів, масмедійний дискурс, мова засобів масової комунікації, масмедіа, публіцистика, позамовні чинники.

2. The thesis comprehensively characterizes the functional displays, stylistic features and formal features of metaphors of newspaper periodicals at the beginning of the XXIst century from the perspective of language dynamics, focusing on the purpose of these linguistic units to perform the role of an effective and compact tool for conceptualizing reality, to serve as a productive means of language enrichment. Metaphorically used lexical items were considered in the context of thematic features of the studied texts, which became the basis for identifying, systematizing and describing them in the field of economics, military affairs, information technologies, medicine and elections. It is noted that the analyzed secondary nominations play an important role in providing evaluation characteristics of information about credit activities of banks, investment operations, inflationary processes, rates increases, loss of money and purchasing power of the population, monetization of subsidies, allocation of funds for the insulation of residential buildings, etc. Due to the metaphorized linguistic units of the military theme, which implement inter-stylistic and inter-thematic movements, expressiveness has been achieved in publications about military actions, conflict situations that occur mainly between countries in trade activities, issues of customs agreements, in the field of currency operations, information, advertising business, brands and others. The corpus of metaphorically used lexical items in the field of information technologies and medicine is outlined, their productive models and the specifics of the manifestation are clarified. It has been observed that information technology metaphors usually implement informative and nominative functions and belong to neutral vocabulary. Instead, a slightly different communicative-pragmatic one is attached to the secondary nominations of the medical subject, in addition, they are often endowed with a negative evaluative color. The emphasis is placed on the role of metaphors of the chosen topic in the realization of the author's intentions and pragmatic instructions, which is facilitated by metaphorically used language units that relate to sports, military affairs, war, theater, diseases, etc. A

detailed analysis of the corpus of actual material made it possible to state that lexical metaphors reveal a certain commonality, which consists in conveying mostly negative characteristics of people, their emotional and physical states, which proves the durability of language trends. It has been revealed that recently, a significant part of the analyzed secondary nominations functions in the Russian-Ukrainian war theme, often with an indication of the low moral and ethical qualities of the invaders and serves as a bright sarcastic tool that gives the text additional expression. The panoramic nature of the research was facilitated by the definition of grammatical features of lexical metaphors, which became the basis for the selection of metaphorically used nominations, often represented by nouns and to a lesser extent by verbs, usually together with other part-language classes of words subordinate to them, which perform the role of expression and concretization and at the same time make it possible to more colorfully convey these or those features of the depicted object. It was found that the metaphorical language units used in modern media texts not only vividly, emotionally and expressively inform about something, but also reveal a deep psychological meaning. In the journalistic palette of the beginning of the XXIst century, they usually expand their content or undergo activation due to the action of external factors. It is emphasized that the penetration of metaphorical lexical items into journalistic texts contributes to the partial blurring of boundaries between the styles of the modern Ukrainian language, vulgarizes speech and gives the publication a touch of informal communication. Keywords: secondary nomination, metaphor, stylistic functions, language of mass communication, noun, adjective, verb, figurative meaning

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Isaikina O., Dybkova L, Yaremenko S, Mashkova I, Sydorenko T., Ovsienko A. Information Resources and Features of Communicative Interaction in the Modern Information Space of Ukraine. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research, 2022. Vol. 12, Issue 1, Spec. Issue XXVII. P. 47-53. URL: http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120127/papers/A_10.pdf
- 2. Navalna M., Mezhev O., Skliarenko O., Ovsienko A., Sydorenko T., Polovyk D. Peculiarities of the Functioning of Metaphors in the Texts of the Internet Publication "Ukrainska Pravda". AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research, 2022. Vol. 12, Issue 1, Spec. Issue XXVII. P. 59-66. URL : http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120127/papers/A_12.pdf.
- 3. Овсієнко А. С. Метафора в сучасному мовознавстві: тлумачення та класифікація. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2018. № 32. Т. 3. С. 105-110. URL : http://www.vestnikphilology.mgu.od.ua/archive/v32/part_3/31.pdf .
- 4. Овсієнко А. С. Функціонально-стилістичний вияв лексеми революція в мові українських засобів масової інформації. Закарпатські філологічні студії. Вип. 11, т. 1. 2019. С. 47-51. URL : <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.11-1.9>.
- 5. Овсієнко А. С. Лексема війна в різних лексико-семантичних виявах. Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство): зб. наук. праць. 2019. Вип. 12. С. 156-159. URL : <https://doi.org/10.24919/2663-6042.12.2019.189287>.
- 6. Овсієнко А. С. Метафоричні утворення в економічній тематиці (на прикладі мови засобів масової інформації). Овсієнко А. С. Метафоричні утворення в економічній тематиці (на прикладі мови засобів масової інформації). Вчені записки Таврійського національного університету імені І. В. Вернадського.

Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2019. Т. 30 (69), № 4, ч. 1. С. 31–36. URL :

<https://doi.org/10.32838/2663-6069/2019.4-1/07>.

- 7. Овсієнко А. С. Метафора у виборчій тематиці українських засобів масової інформації. Теоретична і дидактична філологія : зб. наук. праць. Серія «Філологія». 2020. Вип. 33. С. 79–86. URL : <https://doi.org/10.31470/2309-15-17-2020-1-79-86>.
- 8. Овсієнко А. С. Метафора в масмедійному дискурсі. Лексика українських мас-медіа: монографія / за ред. Марини Навальної. Переяслав-Хмельницький : «Видавництво К С В», 2019. С. 161–168.
- 9. Овсієнко А. С. Класифікації метафори в сучасному мовознавстві. Соціум. Документ. Комунікація : зб. наук. ст. Серія «Філологічні науки». 2018. Вип. 5. С. 70–84.
- 10. Овсієнко А. С. Метафора в масмедійному дискурсі. Соціум. Документ. Комунікація : зб. наук. ст. Серія «Філологічні науки». 2018. Вип. 6. С. 58–73.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Навальна Марина Іванівна

2. Maryna I. Navalna

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5064-3122

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, буд. 15, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мацьків Петро Васильович

2. Petro V. Matskiv

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7502-622X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Таран Алла Анатоліївна

2. Alla A. Taran

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8091-1477

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125622

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, буд. 81, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Костусяк Наталія Миколаївна

2. Natalia M. Kostusyak

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9795-6038

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Патен Ірина Михайлівна
2. Iryna M. Paten

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.15

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8706-6149

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Федурко Марія Юліанівна
2. Maria Fedurko

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1148-3867

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Котович Віра Василівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Котович Віра Василівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Івах Світлана

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна